

Π.3.2.1 *Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη*

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Β' Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης

Θεματική ενότητα:

Λυσίας, «Үπέρ Μαντιθέου», 4-8

Τίτλος:

«Εγώ... έλειπα»

ΣΩΤΗΡΗΣ ΓΚΑΡΜΠΟΥΝΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΠΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Tίτλος

Εγώ... έλειπα

Δημιουργός

Σωτήρης Γκαρμπούνης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Θεωρητικής Κατεύθυνσης

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β' Λυκείου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2013

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Ρητορικά Κείμενα: Λυσίας, «Υπέρ Μαντιθέου», 4 - 8

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Wiki, ιστολόγιο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Βασικές προϋποθέσεις για τους μαθητές είναι η εξοικείωσή τους με τον κειμενογράφο, το λογισμικό παρουσιάσεων ή τη δημιουργία βίντεο με την αναζήτηση στο διαδίκτυο και με το περιβάλλον των ιστολογίων ή του Wiki. Επίσης, θα πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο.

Από την πλευρά του ο διδάσκων χρειάζεται να αξιοποιήσει τις νέες προσεγγίσεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας, που θέλουν την ολιστική προσέγγιση των αρχαίων κειμένων και επενδύουν στη λειτουργική χρήση της γλώσσας. Επίσης, οι γνώσεις του για τα σχετικά ηλεκτρονικά περιβάλλοντα θα χρειαστούν για να κατευθύνουν τους μαθητές και να τους διευκολύνουν στα προβλήματα που ίσως αντιμετωπίσουν.

Οσον αφορά τις υποδομές αρκούν τουλάχιστον είτε τέσσερις φορητοί υπολογιστές και σύνδεση στο διαδίκτυο μέσα στη σχολική αίθουσα ή τη βιβλιοθήκη είτε το εργαστήριο της πληροφορικής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

To σενάριο στηρίζεται

To σενάριο αντλεί

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο απόσπασμα αυτό ο Μαντίθεος μοιάζει με ευκολία να αποκρούει την κατηγορία ένταξής του στους ιππείς. Το σενάριο καθοδηγεί τους μαθητές να ελέγξουν την επιχειρηματολογία του Μαντίθεου τόσο μέσα από τις γλωσσικές επιλογές που κάνει όσο και με τη διερεύνηση της ιστορικής συγκυρίας της εποχής, ώστε να φανεί το ήθος του και η «απολιτική» στάση του. Επίσης, γίνεται προσπάθεια να αντιληφθούν

τις κοινές αυταρχικές πρακτικές μεταξύ δικτατορικών καθεστώτων, εστιάζοντας στις μεθόδους επιβολής τους.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το σενάριο ακολουθεί σε σχέση με τη διδασκαλία του γλωσσικού σκέλους την πορεία από τα νέα στα αρχαία. Δηλαδή «Στηρίζομαι στη νέα ελληνική που αποτελεί τη γλωσσική περιουσία των μαθητών και διδάσκω τις διαφορές της αρχαίας από τη νέα ελληνική γλώσσα» (Βαρμάζης 2008, 59). Επίσης, όσον αφορά την προσέγγιση του δικανικού λόγου, έχει ως αφετηρία τον κριτικό γραμματισμό με την έννοια ότι η γλώσσα αποτελεί μια κοινωνική πρακτική καθόλου αθώα και γι' αυτό οφείλουμε να κοιτάμε κάτω από την επιφάνεια των πραγμάτων (Baynham 2002, 13).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν τον πολιτικό ρόλο των ιππέων στη διάρκεια της τυραννίας.
- Να διαπιστώσουν τη σημασία της ηθογράφησης του απολογούμενου από τον ρήτορα.
- Να αντιληφθούν τη σχέση της κοινωνικής θέσης με την πολιτική στάση.
- Να συγκρίνουν τις πρακτικές αυταρχισμού των ολιγαρχικών καθεστώτων τότε και σήμερα.
- Να κρίνουν τη στάση των ομιλητών, ερευνώντας κάτω από την επιφάνεια των επιχειρημάτων.
- Να αναπτύξουν συνεργατική στάση στη μελέτη τους.
- Να εκτιμήσουν τη δυνατότητα έρευνας και συνεργασίας που δίνουν οι νέες τεχνολογίες στην προσέγγιση του αρχαιοελληνικού κειμένου και κόσμου.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν της αναλυτικότητα της νέας ελληνικής.
- Να αντιληφθούν ότι οι συντακτικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή σχετίζονται με τις προθέσεις του.
- Να εμπεδώσουν και να εκτιμήσουν την πορεία από τα νέα ελληνικά στα αρχαία.
- Να αξιολογήσουν τις ρητορικές τεχνικές.
- Να εστιάσουν στις βασικές διαφορές της νέας ελληνικής από την αρχαία.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργία των μετοχών και των απαρεμφάτων στο αρχαίο κείμενο.
- Να συνειδητοποιήσουν σε σχέση με το λεξιλόγιο ότι η μορφολογική ομοιότητα δε συνεπάγεται απαραίτητα και τη σημασιολογική ομοιότητα μεταξύ δύο γλωσσών.
- Να κατανοήσουν την έννοια του σημασιολογικού δανείου.

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να αντιμετωπίζουν κριτικά την επιχειρηματολογία του ομιλητή.
- Να αποκρυπτογραφούν τη στάση του και τις προθέσεις του θέτοντας ερωτήσεις.
- Να αναπτύξουν πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού συνδεμένες με τη σχολική μάθηση.
- Να εξοικειωθούν με την ερευνητική – ανακαλυπτική διαδικασίας μάθησης.
- Να ασκηθούν στη σύνταξη κειμένου για ειδικό σκοπό.
- Να καλλιεργήσουν την ικανότητα για συγκριτική μελέτη κειμένων και γλωσσικών επιλογών.

Διδακτικές πρακτικές

Οι δραστηριότητες του σεναρίου στοχεύουν αποκλειστικά στην αποκάλυψη των προθέσεων και των άρρητων στάσεων του ομιλητή. Οι πρακτικές στις οποίες στηρίζεται επιδιώκουν να υποψιάσουν τους μαθητές γύρω από τη δύναμη της γλώσσας ως κοινωνικής πρακτικής. Μέσω των δραστηριοτήτων επιδιώκεται η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και στάσης απέναντι σε πράγματα που μοιάζουν δεδομένα και ξεκάθαρα. Ο προηγούμενος στόχος υπηρετείται τόσο μέσω της συνεργασίας των μαθητών όσο και από τη συγκριτική μελέτη κειμένων αλλά και καθεστώτων διαφορετικών εποχών.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία του σεναρίου στάθηκε η βεβαιότητα και η αμεσότητα με την οποία ο Μαντίθεος αντικρούει την κατηγορία. Είναι όμως τόσο αθώος; Γιατί η υπερασπιστική του γραμμή στηρίζεται στην ανάδειξη του ήθους; Πώς χρησιμοποιεί τη γλώσσα; Τι θέλει να αναδείξει και τι να αποκρύψει; Επίσης, ποιες σύγχρονες προεκτάσεις και αναλογίες μπορούν να διαπιστωθούν στον ρόλο της τάξης των ιππέων κατά την περίοδο της τυραννίας στην Αθήνα;

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με όσα προβλέπει το [ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ](#), καθώς εστιάζει στην επιχειρηματολογία και την ηθοποιία.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται ως μαθησιακός πόρος με σκοπό τη διερεύνηση και τη σύγκριση. Μέσω της δημιουργίας βίντεο ή παρουσίασης το σενάριο στοχεύει στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της έκφρασης στάσεων των μαθητών. Ταυτόχρονα το Wiki ή το ιστολόγιο λειτουργεί ως καμβάς δράσης αλλά και δημοσιοποίησης της δουλειάς των παιδιών, που αναπτύσσει τη συνεργασία και την αλληλοτροφοδότηση.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ρητορικά Κείμενα: [Λυσίας, «Υπέρ Μαντιθέου», 4-8.](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

[Αριστοτέλης, «Πολιτικά» 1289b.35-40.](#) Στο *Aristotle's Politica*. 1957. Ed. W. D. Ross. Oxford: Clarendon Press [Perseus Digital Library – Ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Περσέα].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

-[Θουκυδίδης, «Ιστορίες» 2.40.2.](#) Στο *Thucydidis Historiae I-II*. 1942. Ed. H. S. Jones & J. E. Powell. Oxford: Clarendon Press.

-[Λυσίας, «Υπέρ Μαντιθέου», 1-21.](#) Στο *Lysias*. 1930. Ed. W. R. M. Lamb. Loeb Classical Library. Cambridge, MA: Harvard University Press - London: William Heinemann, Ltd.

1. Μετάφραση Σ. Τζουμελέας. *Λυσίας. Λόγοι*. I-II. [1939] χ.χ. Μετάφραση, σχόλια. Αθήνα: Ζαχαρόπουλος.
2. Μετάφραση Γ. Α. Ράπτης. *Λυσίας. I, Υπερασπιστικοί Λόγοι*. 2002. Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Πρόλογος Χ. Τσολάκης. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

-[Ξενοφών, «Ελληνικά», 2.1.16 - 2.1.32, 2.2.1-2.2.3, 2.3.6-2.3.16, 2.3.50-2.3.56.](#) Στο *Xenophontis opera omnia I-V*. ²1900–21 [ανατ. 1961–71]. Ed. E. C. Marchant. Oxford: Clarendon Press.

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Bίντεο

Μηχανή του Χρόνου :

-21^η Απριλίου: [Τα τανκς στην πόλη](#) (διάρκειας 06'45''). 2011. Σκηνοθεσία: Κ. Πανταζοπούλου, διεύθυνση εκπομπής – παρουσίαση: Χ. Βασιλόπουλος, αρχισυντάκτης: Δ. Πετρόπουλος.

-21^η Απριλίου: [Οι συλλήψεις των πολιτικών](#) (διάρκειας 02'16''). 2011. Σκηνοθεσία: Κ. Πανταζοπούλου, διεύθυνση εκπομπής – παρουσίαση: Χ. Βασιλόπουλος, αρχισυντάκτης: Δ. Πετρόπουλος.

Φωτογραφίες / Εικόνες

[Ιππείς: Οι αριστοκράτες της Αρχαίας Αθήνας](#) [πηγή: Μουσείο Ακρόπολης].

Iστοσελίδες

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια].

[Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσης](#) των Liddell, H. - Scott, R. 1901-1904 [1897].

τ. I - IV. Μτφρ. Ξ. Μόσχος - Μ. Κωνσταντινίδης. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

[πηγή: Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Τμήμα Μαθηματικών: Εργαστήριο Υπολογιστικών Μαθηματικών, Μαθηματικού Λογισμικού και Ψηφιακής Τυπογραφίας].

[«Μεταφραστικά και σημασιολογικά δάνεια»](#). Απόσπασμα απομαγνητοφωνημένης συζήτησης στο πλαίσιο της 2^{ης} Σεμιναριακής Συνάντησης-Συζήτησης του Συνδέσμου Φιλολόγων N. Δράμας με το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 27/03/2012, Βιβλιοθήκη 1^ο ΓΕΛ Δράμας [πηγή: Ιστοσελίδα Συνδέσμου Φιλολόγων N. Δράμας].

Νόησις [Πύλη της Αρχαίας Ελληνικής Επιστήμης και Τεχνολογίας - Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας]:

[-Αρχαίες επιφάνειες γραφής \(το χαρτί\)](#)

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας:

[-Ειδικές προτάσεις](#)

[-Κατηγορηματική Μετοχή](#)

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής

Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης –
Πρόγραμμα «Διαύγεια»: Διαπιστωτική Πράξη Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων [πηγή: “Slideshare”].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Φροντίζουμε οι μαθητές να χωριστούν σε τέσσερις ομάδες με κριτήριο που θα επιλέξουν οι ίδιοι. Ο χωρισμός μπορεί να γίνει σε προηγούμενη φάση, αφού ενημερωθούν οι μαθητές. Το σενάριο μπορεί να χωριστεί σε τρεις φάσεις. Και οι τρεις εξελίσσονται στο εργαστήριο ή στην τάξη, εφόσον υπάρχει η δυνατότητα να φιλοξενούνται τουλάχιστον τέσσερις φορητοί υπολογιστές με σύνδεση στο διαδίκτυο.

A' Φάση

Στην Α' Φάση ο διδάσκων διαβάζει το κείμενο δύο ή τρεις φορές και κατόπιν δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να το διαβάσουν μόνα τους με τη βοήθεια των σχολίων του βιβλίου. Στη συνέχεια, δίνεται σε κάθε ομάδα το 1^ο Φύλλο Εργασίας (1^η Ομάδα, 2^η Ομάδα, 3^η Ομάδα, 4^η Ομάδα). Κάθε Φύλλο Εργασίας περιλαμβάνει στη φάση αυτή τρεις δραστηριότητες που εστιάζουν στη σύνταξη και στην νεοελληνική απόδοση της μετοχής και του απαρεμφάτου. Το κείμενο είναι διαιρεμένο σε τέσσερα μέρη όσα και οι ομάδες.

Στην πρώτη δραστηριότητα ζητείται από τους μαθητές να χαρακτηρίσουν τον συντακτικό ρόλο των μετοχών του αποσπάσματος που τους δόθηκε και να τις μεταφράσουν στα νέα ελληνικά. Το απόσπασμα δίνεται μεταφρασμένο στα ελληνικά με εξαίρεση τις μετοχές. Έτσι, οι μαθητές με «σκαλωσιά» τα νέα ελληνικά εστιάζουν στη διαφορά μεταξύ των δύο γλωσσών όσον αφορά τη χρήση των μετοχών και αντιλαμβάνονται την ανάγκη αναλυτικής απόδοσης και λογικής ένταξης τους στο νεοελληνικό κείμενο.

Ως δεύτερη δραστηριότητα η κάθε ομάδα στο δικό της απόσπασμα με αφετηρία τις μεταφράσεις της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα προσπαθεί να εντοπίσει και να

αναγνωρίσει συντακτικά στο αρχαίο κείμενο τον ρόλο των απαρεμφάτων. Και εδώ δηλαδή η πορεία είναι από τα νέα ελληνικά στα αρχαία.

Στην τρίτη δραστηριότητα οι μαθητές διερευνούν τη λειτουργική διαφορά που έχει στον αρχαιοελληνικό λόγο η σύνταξη κάποιων ρημάτων με διαφορετικό συμπλήρωμα. Έτσι, η πρώτη ομάδα εστιάζει και σχολιάζει σε σχέση με την επιλογή του ρήτορα τη σύνταξη του «φαίνομαι» με μετοχή και με απαρέμφατο. Η δεύτερη κατά τον ίδιο τρόπο του «ἀποδείκνυμι» και «δείκνυμι» με μετοχή και απαρέμφατο αντίστοιχα. Η τέταρτη ομάδα ασχολείται με τη διαφορά που προκύπτει λειτουργικά στο κείμενο όταν το ρήμα «ἀποδείκνυμι» συντάσσεται με ειδική πρόταση που εισάγεται με το ὅτι και το ώς. Η δραστηριότητα αυτή δεν υπάρχει στην τρίτη ομάδα, η οποία την ίδια στιγμή διερευνά τη σημασία της λέξης «κατάστασις», με σκοπό να διαπιστώσει ότι η μορφολογική ταύτιση με τη νέα ελληνική δεν συνεπάγεται και σημασιολογική ταύτιση. Επίσης, δίνεται η ευκαιρία να προσεγγίσουν οι μαθητές την έννοια του σημασιολογικού δανείου. Στο σημείο αυτό ολοκληρώνεται η πρώτη φάση που διαρκεί δύο ώρες.

B' Φάση

Η Β' Φάση σχετίζεται με το [2^ο Φύλλο Εργασίας](#), που είναι κοινό για όλες τις ομάδες. Οι μαθητές εστιάζουν στην επιχειρηματολογία του Μαντίθεου και προσπαθούν να διερευνήσουν τις προθέσεις του ομιλητή, όπως διαγράφονται μέσα από συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές, και να ανακαλύψουν κενά με βάση τα οποία σαν αντίδικοι θα αντεπιχειρηματολογήσουν σε σχέση με την πολιτική του στάση. Στην 1^η δραστηριότητα οι μαθητές καλούνται να κωδικοποιήσουν με δικά τους λόγια τα επιχειρήματα του Μαντίθεου. Κατόπιν, στη 2^η δραστηριότητα, διερευνούν συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές του ομιλητή και προσπαθούν να αποκαλύψουν άρρητες προθέσεις του. Με την 3^η δραστηριότητα συμβουλεύονται κείμενα του Αριστοτέλη από τα [«Πολιτικά»](#) και του Θουκυδίδη από τον [«Επιτάφιο»](#), ώστε να σχηματίσουν άποψη για την πολιτική του στάση. Το Φύλλο Εργασίας κλείνει με την

tétearpi δraastηrióteta, ópoū kaloúntai na γráψouν sān antídikoī éna keímeño 200 lēzow πerípoū me skopó na antapantήsoū ston Mantiθeo. Káthe omáda analamβánei, epísēs, na σcholiásei ta keímeña tow̄ állow, prrokriónontas to pio apotelesematikó. Sto s̄hmeío autó teleiōnei η B' Pháse tou sevareiou, pou n̄poloγízetai stis dñu órēs peirípoū.

G' Pháse

H G' Pháse perilamβánei diaforetiká Phúlla Erygasías giā káthe omáda ([1^η omáda](#), [2^η omáda](#), [3^η omáda](#), [4^η omáda](#)). To 3° Phúlla Erygasías t̄s [1^{ης} omáda](#)s perilamβánei dñu drastηriótete. St̄n prótēi oī maθtēs me aforim̄ to epiχeírēma tou Mantiθeo óti to «sanidion» eínaí égḡrafo pou eúkola plas̄togramphéitai, diereunouñ trópon̄ me toū opoiōs s̄m̄era ta dñm̄sia égḡrafa ēxasphalizoūn t̄n āxiopistia toūs kai ēxhgōn katá pōso kriónouñ eúkoli t̄n plas̄togramphēs toūs. H 2^η drastηrióteta kaledī toūs maθtēs na dñm̄iourgh̄souñ mía parousiás̄ h éna bñteo me eikónes kai basiké̄s pl̄h̄roforiés̄ pou aforouñ ta uliká γraφh̄s t̄n arχaióteta.

[H 2^η omáda](#) st̄i pháse auté̄ proχw̄rá se n̄pomn̄matism̄ tow̄ s̄hmeiow̄ toū k̄īm̄enoū, poū anaferontai se ḡegonóta toū Peleponn̄siakoū Polémou kai t̄s t̄r̄anñias tow̄ triákonta. Pio s̄ygekekr̄iména, z̄h̄teítai apó toūs maθtēs me t̄ī bīh̄teia tow̄ k̄īm̄enoū kai tow̄ metaphrás̄ew̄ t̄s Pól̄s̄ giā t̄n Eλ̄l̄n̄īk̄ Gl̄ós̄sa na epih̄zoūn to s̄hmeío apó to ar̄ch̄aīel̄l̄h̄nik̄o keímeño toū Xenofón̄ta poū katá t̄ī ḡn̄wm̄ toūs ap̄osafh̄n̄z̄ei ta ḡegonóta st̄a opoiā anaferetai o Mantiθeo. Ta keímeña th̄a tā p̄rosth̄éson̄ me morph̄ī up̄os̄m̄īw̄s̄īs̄ sunod̄enómen̄ apó b̄ib̄līoγrafīk̄ī ānaforá.

[H 3^η omáda](#) w̄c̄ p̄r̄w̄t̄ drastηrióteta analamβánei na dñm̄iourgh̄s̄ī mía parousiás̄ giā tō r̄ol̄ tow̄ ip̄p̄ew̄ st̄n ar̄ch̄aī Aθ̄n̄a kai na ēxhgōs̄ī giatí̄ η s̄ygekekr̄iména táz̄h̄ ūpt̄r̄éth̄se teliká t̄n t̄r̄anñia. St̄n idiā parousiás̄ ēxetázoūn t̄n etumoloyik̄ī kataγaw̄ḡ kai istorí̄a tow̄ lēzow «t̄r̄anñia», «diktat̄orí̄a» kai

«χούντα» και τη συνοδεύουν με πρόσωπα που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο σε τέτοια καθεστώτα είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό.

Η 4^η ομάδα, αφού αναζητήσει την ιστορική σύνδεση μεταξύ ιππικού και τεθωρακισμένων, στη 2^η δραστηριότητα καλείται να παρακολουθήσει δύο σύντομα βίντεο από την εκπομπή «Η Μηχανή του Χρόνου» και να αφηγηθεί σε ένα κείμενο, που θα παρουσιαστεί στη γιορτή της 17^{ης} Νοέμβρη, τη νύχτα του πραξικοπήματος, καθώς και τη συμπεριφορά των πραξικοπηματιών εναντίον των πολιτικών τους αντιπάλων. Τέλος, σε ένα δεύτερο κείμενο συγκρίνουν την αντίστοιχη στάση των τριάκοντα προς τους πολιτικούς αντιπάλους με βάση τις πληροφορίες που δίνει ο Ξενοφόντας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο Φύλλο Εργασίας

1^η ομάδα

Δραστηριότητα 1η

Το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου είναι μεταφρασμένο στα νέα ελληνικά εκτός από τις μετοχές που παρέμειναν στα αρχαία. Χαρακτηρίστε συντακτικά τις μετοχές και αποδώστε τες στα νέα ελληνικά.

Κείμενο

Ο πατέρας μας, δηλαδή, μας έστειλε πριν από τη συμφορά στον Ελλήσποντο διαιτησομένους στον Σάτυρο το βασιλιά των Πόντου, και δεν ζούσαμε στην πόλη ούτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων ούτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, αλλά επιστρέψαμε πέντε μέρες νωρίτερα προτού αυτοί που ήταν στη Φυλή γυρίσουν από την εξορία στον Πειραιά. Και επιπλέον, ούτε εμείς, ἀφιγμένους τέτοιο καιρό ήταν φυσικό να θέλουμε να μετέχουμε σε ζένους κινδύνους, ούτε εκείνοι ἔχοντες τέτοια γνώμη ώστε να προσφέρουν αξιώματα για τη διοίκηση της πολιτείας και τοῖς ἀποδημοῦσι και τοῖς μηδέν ἔξαμαρτάνουσι, αλλά περισσότερο στερούσαν τα πολιτικά δικαιώματα ακόμη και τοὺς συγκαταλύσαντας τη δημοκρατία.

Δραστηριότητα 2η

Με αφετηρία τις μεταφράσεις που σας δίνει η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, εντοπίστε στο ίδιο αρχαιοελληνικό απόσπασμα τον συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων καθώς και τα υποκείμενά τους. Γράψτε τα σε έναν πίνακα με δύο στήλες: απρμφ-υποκ.

Δραστηριότητα 3η

Ακολουθούν δύο περίοδοι από τις οποίες η πρώτη προέρχεται από το κείμενο και η δεύτερη είναι κατασκευασμένη για τις ανάγκες της άσκησης.

οὕτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ούτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ᔁχειν

Αφού συμβουλευτείτε τις πληροφορίες που δίνουν οι Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα: [Κατηγορηματική μετοχή: §5.19](#), να αποδώσετε τις δύο συντάξεις στα νέα ελληνικά.

Γιατί ο Μαντίθεος προτίμησε την πρώτη; Τι πετυχαίνει σε σχέση με την πιθανότητα συμμετοχής του στην τυραννία;

1^ο Φύλλο Εργασίας

2^η ομάδα

Δραστηριότητα 1η

Το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου είναι μεταφρασμένο στα νέα ελληνικά εκτός από τις μετοχές που παρέμειναν στα αρχαία. Χαρακτηρίστε συντακτικά τις μετοχές και αποδώστε τες στα νέα ελληνικά.

Κείμενο

Κι έπειτα, είναι αφελές να εξετάζει κανείς τους ίππεύσαντας από την πινακίδα. Γιατί σ' αυτήν δεν είναι γραμμένοι πολλοί των όμολογουντων ότι ήταν ιππείς ενώ είναι γραμμένοι κάποιοι των ἀποδημούντων. Εκείνη λοιπόν είναι η πιο μεγάλη απόδειξη: όταν δηλαδή, επιστρέψατε στην πατρίδα αποφασίσατε να παραδώσουν οι φύλαρχοι κατάλογο με τους ίππεύσαντας, για να πάρετε απ' αυτούς πίσω το επίδομα. Κανείς λοιπόν δεν μπορεί να αποδείξει ἐμέ οὐτ' ἀπενεχθέντα από τους φύλαρχους οὐτε παραδοθέντα στους συνηγόρους του δημοσίου οὐτε καταβαλόντα τη χρηματική προκαταβολή.

Δραστηριότητα 2η

Με αφετηρία τις μεταφράσεις που σας δίνει η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, εντοπίστε στο ίδιο απόσπασμα τον συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων καθώς και τα υποκείμενά τους. Γράψτε τα σε έναν πίνακα με δύο στήλες: απριμφ-υποκ.

Δραστηριότητα 3η

Ακολουθούν δύο περίοδοι από τις οποίες η πρώτη προέρχεται από το κείμενο και η δεύτερη είναι κατασκευασμένη για τις ανάγκες της άσκησης.

ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἀν ἀποδείξειν οὐτ' ἀπενεχθέντα ύπὸ τῶν φυλάρχων οὐτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὐτε κατάστασιν καταβαλόντα.

Οὐδείς με τοίνυν ἀν δείξειν οὐτ' ἀπενεχθῆναι ύπὸ τῶν φυλάρχων οὐτε παραδοθῆναι τοῖς συνδίκοις οὐτε κατάστασιν καταβαλεῖν.

Αφού συμβουλευτείτε τις πληροφορίες που δίνουν οι Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα: [Κατηγορηματική μετοχή, §5.18, 5.31](#), να αποδώσετε τις δύο συντάξεις στα νέα ελληνικά.

Γιατί ο Μαντίθεος προτίμησε την πρώτη; Πώς ενισχύει την επιχειρηματολογία του επιλέγοντας την πρώτη σύνταξη;

1^ο Φύλλο Εργασίας

3^η ομάδα

Δραστηριότητα 1η

Το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου είναι μεταφρασμένο στα νέα ελληνικά εκτός από τις μετοχές που παρέμειναν στα αρχαία. Χαρακτηρίστε συντακτικά τις μετοχές και αποδώστε τες στα νέα ελληνικά.

Κείμενο

Κι όμως είναι εύκολο σε όλους να καταλάβουν το εξής: ότι δηλαδή ήταν υποχρεωτικό στους φύλαρχους να τιμωρούνται οι ίδιοι αν δεν αποκάλυπταν τους ἔχοντας τη χρηματική προκαταβολή. Επομένως θα ήταν πολύ πιο δίκαιο να δείξετε εμπιστοσύνη σ' εκείνους τους καταλόγους παρά σ' αυτούς. Γιατί απ' αυτούς ήταν εύκολο τῷ βουλομένῳ να σβηστεί το όνομά του ενώ σ' εκείνους ήταν υποχρεωτικό τους ίππεύσαντας να αναφερθούν από τους φύλαρχους.

Δραστηριότητα 2η

Με αφετηρία τις μεταφράσεις που σας δίνει η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, εντοπίστε στο ίδιο απόσπασμα τον συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων καθώς και τα υποκείμενά τους. Γράψτε τα σε έναν πίνακα με δύο στήλες: απρμφ-υποκ.

Δραστηριότητα 3η

καταστάσεις: διερευνήστε τις σημασίες της λέξης στα αρχαία ελληνικά μέσα από το Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής των Liddell - Scott και καταγράψτε τις σημασίες που δεν ισχύουν σήμερα.

Διερευνήστε τις σημασίες της λέξης στα νέα ελληνικά μέσα από το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής και αφού κατατοπιστείτε για την έννοια του σημασιολογικού δανείου, να εξηγήσετε με ποια λογική η λέξη στα νέα ελληνικά είναι σημασιολογικό δάνειο. Μπορείτε να αντλήσετε πληροφορίες από το υλικό του Συνδέσμου Φιλολόγων ν. Δράμας.

1^ο Φύλλο Εργασίας

4^η ομάδα

Δραστηριότητα 1η

Το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου είναι μεταφρασμένο στα νέα ελληνικά εκτός από τις μετοχές που παρέμειναν στα αρχαία. Χαρακτηρίστε συντακτικά τις μετοχές και αποδώστε τες στα νέα ελληνικά.

Κείμενο

Κι επιπλέον, κύριοι βουλευτές, αν βέβαια υπηρέτησα ως ιππέας, δεν θα το αρνιόμουν με επιμονή ώς πεποιηκώς κάτι φοβερό, αλλά θα είχα την απαίτηση να εγκριθώ ως βουλευτής μετά από δοκιμασία ἀποδείξας ότι κανείς από τους πολίτες δεν έχει κακοποιηθεί από μένα. Και βλέπω και ύμας χρωμένους την ίδια γνώμη και πολλούς βουλεύοντας τῶν τότε ἵππευσάντων, και πολλούς απ' αυτούς κεχειροτονημένους στρατηγούς και ἵππαρχους. Επομένως, να θεωρείτε ότι δεν κάνω αυτή την απολογία για τίποτε άλλο παρά γιατί τόλμησαν (οι κατήγοροι) να πουν ψεύδη εναντίον μου ολοφάνερα.

Δραστηριότητα 2η

Με αφετηρία τις μεταφράσεις που σας δίνει η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα εντοπίστε στο ίδιο απόσπασμα τον συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων καθώς και τα υποκείμενά τους. Γράψτε τα σε έναν πίνακα με δύο στήλες: απρμφ-υποκ.

Δραστηριότητα 3η

Ακολουθούν δύο περίοδοι από τις οποίες η πρώτη προέρχεται από το κείμενο και η δεύτερη είναι κατασκευασμένη για τις ανάγκες της άσκησης.

ἀποδείξας ώς οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε

ἀποδείξας ότι οὐδείς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε

Αφού συμβουλευτείτε τις πληροφορίες που δίνουν οι Αρχές Σύνταξης της Αρχαιοελληνικής Γλώσσας της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα: Ειδικές προτάσεις, §10.2, να αποδώσετε τις δύο συντάξεις στα νέα ελληνικά.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Γιατί ο Μαντίθεος χρησιμοποιεί την πρώτη σύνταξη; Τι πετυχαίνει να δείξει στους δικαστές με την επιφυλακτικότητα που εκφράζει;

2^ο Φύλλο Εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες)

Δραστηριότητα 1η

Κωδικοποιήστε σύντομα και με δικά σας λόγια τα τρία επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ο Μαντίθεος για να αποκρούσει την κατηγορία.

Δραστηριότητα 2η

Και οι δύο προτάσεις που ακολουθούν αναφέρονται στο ίδιο γεγονός. Γιατί κατά τη γνώμη σας ο Μαντίθεος επιλέγει την πρώτη εκδοχή; Τι πετυχαίνει σε σχέση με το κατηγορητήριο;

...τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς

...τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ ναυμαχίας

Στην παρακάτω πρόταση τι θα άλλαζε στη δύναμη της επιχειρηματολογίας του αν έλειπε το απαρέμφατο ἐπιθυμεῖν; Τι προσπαθεί να δείξει στους δικαστές σε σχέση με την πολιτική του στάση;

οὕτε ἡμᾶς εἰκὸς ἢν εὶς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων.

Δραστηριότητα 3η

Υποθέστε ότι είστε αντίδικοι με τον Μαντίθεο. Ο Μαντίθεος αποκρούει την κατηγορία της συμμετοχής στους ιππείς. Αυτό, όμως, δεν αποκλείει την πιθανότητα να είναι ευνοϊκά διακείμενος στην ολιγαρχία. Προσπαθήστε να το ελέγξετε ερευνώντας:

- ✓ Ποιο ήταν το πολιτικό καθεστώς όταν έφυγε από την Αθήνα και ποιο όταν επέστρεψε;
- ✓ Σε ποια κοινωνική τάξη ανήκε; Δείτε τι λέει ο Αριστοτέλης στα [«Πολιτικά» 1289b.35-40.](#)

Συγκρίνετε τη στάση του Μαντίθεου ως πολίτη κατά τη διάρκεια του πολέμου με αυτήν του αθηναίου πολίτη όπως την παρουσιάζει ο Περικλής στον [«Επιτάφιο», 40.2](#)

Δραστηριότητα 4η

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σαν αντίδικοι πώς θα απαντούσατε στο δικαστήριο; Γράψτε ένα κείμενο 200 λέξεων περίπου με ύφος που κρίνετε ότι ταιριάζει στην περίσταση και σχολιάστε τα αντίστοιχα κείμενα των άλλων ομάδων. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το πιο αποτελεσματικό;

3^ο Φύλλο Εργασίας

1^η ομάδα

Δραστηριότητα 1η

Η κατηγορία εναντίον του Μαντίθεου στηρίζεται στην παρουσία του ονόματός του στο «σανίδιον». Ο ίδιος αμφισβητεί την αξιοπιστία του εγγράφου, επειδή ήταν σε κοινή θέα και αφύλακτο. Σήμερα με ποιους τρόπους τα δημόσια έγγραφα αποκτούν την αξιοπιστία τους; Μπορείτε να δείτε ένα εδώ: [Διαπιστωτική Πράξη Υπουργού Παιδείας](#). Επίσης, μπορείτε να συμβουλευτείτε και όσα προβλέπει η δημοσιοποίηση τέτοιων εγγράφων στη διεύθυνση της [«Διαύγειας»](#) και να επιλέξετε οποιοδήποτε δημόσιο έγγραφο. Πιστεύετε ότι σήμερα μπορούν να πλαστογραφηθούν εύκολα όπως στο παρελθόν; Εξηγήστε τη θέση σας.

Δραστηριότητα 2η

Ερευνήστε τα υλικά γραφής που χρησιμοποιούνταν τότε και φτιάξτε μια παρουσίαση είτε σε PowerPoint είτε σε μορφή βίντεο για το YouTube με εικόνες και βασικές πληροφορίες που σας έκαναν εντύπωση, ώστε να κατατοπίσετε τους συμμαθητές σας. Μπορούν να σας βοηθήσουν και οι διευθύνσεις στη [Βικιπαίδεια](#) και στο [«Νόησις»](#).

3^ο Φύλλο Εργασίας

2^η ομάδα

Δραστηριότητα

Στο κείμενο γίνεται λόγος για γεγονότα που σας είναι γνωστά από τη διδασκαλία των «Ελληνικών» του Ξενοφώντα στην Α' Λυκείου. Οι παρακάτω σύνδεσμοι παραπέμπουν στα σχετικά κεφάλαια. Επιλέξτε με τη βοήθεια των μεταφράσεων που τα συνοδεύουν ένα μικρό αρχαιοελληνικό απόσπασμα, που κρίνετε ότι διευκρινίζει με σχετική ακρίβεια τα περιστατικά στα οποία αναφέρεται ο Μαντίθεος. Στη συνέχεια, εισάγετέ το στο κείμενο που ακολουθεί ως υποσημείωση (*Εισαγωγή>Αναφορά>Υποσημείωση*) με την κατάλληλη βιβλιογραφική παραπομπή (συγγραφέας, έργο, κεφάλαιο, παράγραφος) πριν από την παράθεση του αποσπάσματος:

- [Ξενοφόν, «Ελληνικά», 2.1.16 - 2.1.32](#)
- [Ξενοφόν, «Ελληνικά», 2.2.1 - 2.2.3](#)
- [Ξενοφόν, «Ελληνικά», 2.3.6 - 2.3.16](#)
- [Ξενοφόν, «Ελληνικά», 2.3.50 - 2.3.56](#)

Κείμενο

[4] Ήμᾶς γὰρ ὁ πατὴρ πρὸ τῆς ἐν Τελλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὕτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπεδημοῦμεν> οὕτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ’ ἥλθομεν πρὸν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθ’ ήμέραις.

[5] καίτοι οὕτε ήμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ’ ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

[6] ἔπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦ σανιδίου τοὺς ἵππεύσαντας σκοπεῖν εὐηθές ἐστιν. ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὄμοιογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν

ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. ἐκεῖνος δ' ἐστὶν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἱππεύσαντας, ᾧνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

[7] ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἀν ἀποδείξειν οὔτ' ἀπενεχθέντα ύπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. καίτοι πᾶσι ὁρδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιούσθαι. ὡστε πολὺ ἀν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ὁρδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἱππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ύπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

[8] ἔτι δέ, ὡς βουλή, εἴπερ ἵππευσα, οὐκ ἀν ἦν ἐξαρνος ὡς δεινόν τι πεποιηκώς, ἀλλ' ἡξίουν, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ύπ' ἐμοῦτῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὅρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἱππευσάντων βουλεύοντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν στρατηγοὺς καὶ ἱππάρχους κεχειροτονημένους. ὡστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἡγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἡ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. ἀνάβηθι δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

3^ο Φύλλο Εργασίας

3^η ομάδα

Μέσα από εικόνες και κατανοητές για τους συμμαθητές σας πληροφορίες παρουσιάστε με ένα λογισμικό παρουσίασης (PowerPoint):

- A. Την τάξη των ιππέων και τον ρόλο τους στην αρχαία Αθήνα.
- B. Με βάση τα στοιχεία που συλλέξατε πώς ερμηνεύετε το γεγονός ότι αποτέλεσαν τελικά τη δύναμη επιβολής της τυραννίας;

Θα σας διευκολύνουν οι διευθύνσεις στη [Βικιπαίδεια](#) και στο [Μουσείο της Ακρόπολης](#).

Γ. Διερευνήστε την ετυμολογική καταγωγή και την ιστορία των λέξεων: **τυραννία, δικτατορία και χούντα**. Θα σας διευκολύνουν οι παρακάτω διευθύνσεις στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) και στη [Βικιπαίδεια](#).

Συνοδέψτε τις σχετικές πληροφορίες με εικόνες από γνωστούς ανθρώπους που ήταν επικεφαλής τέτοιων καθεστώτων τόσο στην αρχαιότητα όσο και στις μέρες μας, χωρίς να περιοριστείτε στον ελληνικό χώρο.

3^ο Φύλλο Εργασίας

4^η ομάδα

Δραστηριότητα

Ποιο σώμα στρατού αποτελεί σήμερα για λόγους παράδοσης συνέχεια του ιππικού;

Μπορείτε να διευκολυνθείτε από τις πληροφορίες που δίνει η [Βικιπαίδεια](#).

Δραστηριότητα 2η

Ποιος ήταν ο ρόλος του σώματος αυτού στην επιβολή της δικτατορίας του 1967; Περιγράψτε σε ένα κείμενο, που θα παρουσιαστεί στην επέτειο του Πολυτεχνείου, τη νύχτα του πραξικοπήματος. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι πραξικοπηματίες στους πολιτικούς τους αντιπάλους; Για να συνθέσετε το κείμενό σας, μπορείτε να κρατήσετε σημειώσεις από τις πληροφορίες που δίνουν τα παρακάτω βίντεο:

- 21^η Απριλίου: [Τα τανκς στην πόλη](#)
- 21^η Απριλίου: [Οι συλλήψεις των πολιτικών.](#)

Δραστηριότητα 3^η

Συνθέστε ένα σύντομο κείμενο, όπου θα συγκρίνετε την αντίστοιχη στάση των τριάντα τυράννων στην αρχαία Αθήνα, όπως παρουσιάζεται από τον Ξενοφώντα στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

Z. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να εστιάσει και σε άλλα γλωσσικά φαινόμενα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Επίσης, δίνει τη δυνατότητα της δραματοποίησης, ώστε οι μαθητές να εμπλακούν με όρους ενσυναίσθησης στον ρόλο τόσο του Μαντίθεου όσο και των αντιδίκων. Επιπλέον, ενδιαφέρον θα είχε η εστίαση σε ομάδες στρατιωτικές ή παραστρατιωτικές, όπως οι πραιτωριανοί ή τα τάγματα εφόδου των SS ή των μελανοχιτώνων στη φασιστική Ιταλία, και στον ρόλο που έπαιξαν για τη συντήρηση και ενδυνάμωση συγκεκριμένων καθεστώτων.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Πρόκειται για πρόταση διδασκαλίας που δεν απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις ΤΠΕ από τους μαθητές. Η δυσκολία που ίσως εμφανίζει αφορά τη μελέτη της επιχειρηματολογίας του Μαντίθεου, ώστε να προκύψει ένας αντίλογος. Επίσης, καθυστέρηση μπορεί να επιφέρει ο εντοπισμός του κατάλληλου χωρίου στα αρχαία κείμενα όπου παραπέμπει το σενάριο.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξίου, Ε. 2001. «*Λυσίας, Έν Βουλῇ Μαντιθέω δοκιμαζομένω ἀπολογία*: Η ηθοποιία ενός Αθηναίου με ολιγαρχικές συμπάθειες», *Ελληνικά*, τόμος 51, τεύχος 1, 2001. Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 25-41. [22/10/2013]
http://media.ems.gr/ekdoseis/ellinika/Ellinika_51_1/ekd_peel_51_1_Alexiou.pdf

Βαρμάζης, Ν. Δ. 2008 [¹1999]. *Διδακτική των αρχαίων ελληνικών. Από την παράδοση στην ανανέωση της διδακτικής μεθόδου*. Αθήνα: Πατάκης.

Baynham, M. 2002. *Πρακτικές Γραμματισμού*. Μτφρ. M. Αραποπούλου. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Πόλκας, Λ. & Κ. Τουλούμης. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.3ancient_greek_polkas-touloumis_0.pdf [30/08/2013]

Rijksbaron, A. 2013. *Σύνταξη και σημασιολογία του ρήματος στην κλασική ελληνική. Εισαγωγή*. Μτφρ. Γ. Καρανάσιος & I. Κονδυλόπουλος, επιμ. M. Χρίτη & E. Πετρούνιας. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Σπαθάρας, Δ. & Λ. Τζαλλήλα (επιμ.). 2003. *Πειθώ. Η Ρητορική. Δεκατρία μελετήματα*. Αθήνα: Σμίλη.

Τσάφος, B. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. 2006. *Οδηγίες για τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στο Ενιαίο Λύκειο*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.